MOTIVATIEPOSTER

EERSTE HULP BIJ MOTIVATIEDIP LEERLINGEN

ZZZ

DOE!

Iets anders
Er zijn dus een paar leerlingen die niet actief bezig zijn in de les.

Gaat het om steeds andere leerlingen? Ach, iedereen heeft recht op een mindere dag. Maak een afweging of het écht iets is waar je iets mee moet. Wat kan helpen is ze, door ze een taak te geven als iets kopiëren of koffie te halen, even uit het proces te halen. Wanneer ze terug naar de klas komen gaat het leren en werken vaak weer beter. Gaat het om steeds dezelfde leerlingen? Ga dan met ze in gesprek en probeer te achterhalen waar de motivatiedip vandaan komt.

START

IS ER SPRAKE VAN EEN MOTIVATIEDIP IN DE KLAS?

ZET FF EEN RAAMPJE OPEN

JA → ZIJN HET ER MEER DAN DRIE?

NEE → GA ZO DOOR!

ZIJN HET ER MEER DAN DRIE?

NEE → IS DE LESSTOF UITDAGEND GENOEG?

JA → SLUIT DE LESSTOF AAN BIJ WAT DE LEERLINGEN KUNNEN?

IS DE LESSTOF UITDAGEND GENOEG?

JA → SLUIT DE LESSTOF AAN BIJ WAT DE LEERLINGEN KUNNEN?

NEE → DOE!

SLUIT DE LESSTOF AAN BIJ WAT DE LEERLINGEN KUNNEN?

JA → GEEF JE STRUCTUUR AAN DE LES (COMMUNICEER JE DOELEN, VERWACHTINGEN EN SUCCESCRITERIA)?

NEE → DOE!

GEEF JE STRUCTUUR AAN DE LES (COMMUNICEER JE DOELEN, VERWACHTINGEN EN SUCCESCRITERIA)?

JA → GEEF JE MET FEEDBACK AAN WAAR LEERLINGEN STAAN EN NAARTOE KUNNEN WERKEN?

NEE → DOE!

GEEF JE MET FEEDBACK AAN WAAR LEERLINGEN STAAN EN NAARTOE KUNNEN WERKEN?

JA → STRAAL JE UIT DAT JE LEERLINGEN HET KUNNEN?

NEE → DOE!

STRAAL JE UIT DAT JE LEERLINGEN HET KUNNEN?

JA → WAT COMPETENTIE BETREFT ZIT JE GOED!

WAT COMPETENTIE BETREFT ZIT JE GOED!

→ HEBBEN LEERLINGEN KEUZEMOGELIJKHEDEN BINNEN DE LES?

NEE → DOE!

HEBBEN LEERLINGEN KEUZEMOGELIJKHEDEN BINNEN DE LES?

JA → VRAAG JE NAAR IDEEËN EN MENINGEN VAN LEERLINGEN?

VRAAG JE NAAR IDEEËN EN MENINGEN VAN LEERLINGEN?

JA → IS HET DUIDELIJK HOE DE OPDRACHT GEKOPPELD IS AAN DE PRAKTIJK?

IS HET DUIDELIJK HOE DE OPDRACHT GEKOPPELD IS AAN DE PRAKTIJK?

JA → QUA AUTONOMIE ZIT JE PRIMA!

NEE → DOE!

PRAKTIJK SCHOOL

QUA AUTONOMIE ZIT JE PRIMA!

→ MAAK JE WELEENS EEN PRAATJE MET LEERLINGEN (NIET OVER DE LESSTOF)?

NEE → DOE!

MAAK JE WELEENS EEN PRAATJE MET LEERLINGEN (NIET OVER DE LESSTOF)?

JA → KOM JE HIER NOG WEL EENS OP TERUG?

NEE → DOE!

KOM JE HIER NOG WEL EENS OP TERUG?

JA → LAAT JE LEERLINGEN GOED SAMENWERKEN?

NEE → DOE!

LAAT JE LEERLINGEN GOED SAMENWERKEN?

JA → PRATEN LEERLINGEN WEL GENOEG MET ELKAAR (MAG OOK OVER DE INHOUD GAAN)?

NEE → DOE!

PRATEN LEERLINGEN WEL GENOEG MET ELKAAR (MAG OOK OVER DE INHOUD GAAN)?

JA → DURVEN LEERLINGEN VOUTEN TE MAKEN?

NEE → DOE!

DURVEN LEERLINGEN VOUTEN TE MAKEN?

JA → HET ZIT GOED MET DE RELATIE!

HET ZIT GOED MET DE RELATIE!

→ MEER TIPS?

Differentiëren
Tijdens het zelfstandig werken, merk ik dat sommige leerlingen al snel klaar zijn met de opdrachten, terwijl anderen juist langer de tijd nodig hebben. Wat kan ik doen?

Als ik merk dat er een groot verschil is in het tempo waarin de leerlingen de opdrachten maken, vind ik het belangrijk om daarop in te spelen. Als leerlingen het gevoel hebben dat ze niet genoeg tijd hebben, zullen ze gedemotiveerd raken. Aan de andere kant zullen de leerlingen die steeds snel klaar zijn, zich gaan vervelen. Om dit te voorkomen zorg ik voor opdrachten op verschillende niveaus. Sommige leerlingen worden uitgedaagd door complexe opdrachten terwijl andere leerlingen deze opdrachten niet hoeven te maken.

LEVEL 1
LEVEL 2
LEVEL 3

Visualiseer de doelen
Aan het einde van de les pakken leerlingen meestal snel hun spullen in en gaan zij het lokaal uit. Als ik het lokaal uitloop, weet ik niet of de lesstof die we vandaag behandeld hebben ook echt over is gekomen. Hoe kan ik hiermee omgaan?

Het is belangrijk dat ik voldoende tijd in plan om de les te starten en af te ronden, zodat ik kan vooruitblikken en terugblikken. Om goed vooruit te blikken maak ik, aan het begin van de les, de lesdoelen visueel op het bord. Zo weten leerlingen wat zij deze les kunnen verwachten. Ik laat de lesactiviteiten vervolgens aansluiten op deze doelen. Aan het einde van de les laat ik de doelen nog eens zien en check ik of de leerdoelen zijn behaald. Dit doe ik bijvoorbeeld door leerlingen allemaal individueel in eigen woorden de leerdoelen te laten omschrijven of antwoord te laten geven op vragen die ik over de leerdoelen heb bedacht. Zo weet ik ook meteen of ik de volgende les opnieuw aandacht aan deze doelen moet besteden!

Het volledige instructiemodel
Tijdens het zelfstandig werken merk ik dat leerlingen na mijn uitleg over de opdracht meteen de vraag stellen 'wat moeten we nu doen?'. Ook vragen de snelle leerlingen na een tijdje wat ze kunnen doen, waardoor ik geen tijd meer heb om de leerlingen die nog bezig zijn, te helpen. Hoe pak ik dit op?

Ik bouw de instructie op volgens het volledige instructiemodel. Op deze manier kan ik controleren of de instructie compleet is. De instructie bestaat dan uit de volgende stappen:
Wat: wat moet je doen?
Hoe: hoe moet je dit aanpakken?
Hulp: welke hulp kun je inzetten (bijvoorbeeld een klasgenoot of een boek)?
Tijd: hoeveel tijd krijg je voor de opdracht?
Uitkomst: wat is het doel van de opdracht?
Klaar: wat kun je doen als je klaar bent?

In gesprek met leerlingen
Ik behandel de lesstof die per week gegeven wordt, maar vraag niet naar de ideeën en input van leerlingen.

Ik start de les met het bespreken van de leerdoelen van die dag en vraag aan de leerlingen of zij input hebben voor de les. Na input van de leerlingen voeg ik de tips en ideeën toe aan de lesopzet. Tijdens de les kan je "verwijzen" naar de tips en ideeën en betrek je de leerlingen bij de les.

Gesprek tussen leerlingen
Leerlingen gaan bij het project aan de slag met de opdrachten per week maar bevragen elkaar niet over input. Hoe kan ik ervoor zorgen dat de tips en ideeën van de groepen gedeeld worden?

Bij de start van de les vraag ik aan de leerlingen om een korte opsomming te geven van de ideeën die ze hebben voor het project. Hierna gaan ze in gesprek met een andere projectgroep om deze ideeën te bespreken en elkaar aan te vullen. Op deze manier krijgen de leerlingen een breder beeld van de opdracht.

Taalgebruik
Je stem-en taalgebruik heeft effect op de groep, maar ook op jou als docent. Na een les kan je soms heel moe zijn, omdat je heel veel en hard gepraat hebt.

Ik ben me gaan verdiepen in motiverende taal en ben erachter gekomen dat niet alleen wat je zegt maar ook hoe je het zegt van belang is. Ik praat nu wat langzamer, op een normaal volume en met een iets hogere toon. Dat helpt! Leerlingen ervaren een prettiger sfeer en voelen zich meer gestimuleerd om aan de slag te gaan.

OF Uhh... JE KUNT HET DOEN...

KIJK EENS NAAR JE TAALGEBRUIK. GEBRUIK JE VEELAL 'JE KUNT' OF 'JE KUNT BESLUITEN OM' IN PLAATS VAN 'JE MOET' OF 'JE GAAT NU'?

Ontvangen
Ik praat met mijn leerlingen eigenlijk alleen maar over de leerstof.

Ik ontvang mijn leerlingen nu bij de deur en zorg dat ik ze echt zie, bijvoorbeeld een leerling die heel vrolijk binnen komt. Tegen die vrolijke leerling zeg ik "Wat kijk je vrolijk, iets leuks meegemaakt?" Op haar antwoord vraag ik vervolgens door. Door te reageren op wat ik waarneem bij leerlingen maak ik nu veel gemakkelijker een praatje.

Ervaringen delen
Ik vertel wat over mijzelf gerelateerd over het onderwerp. Bij het vak loopbaanoriëntatie gaf ik aan dat ik voor het onderwijs koos, omdat ik enthousiast raakte over de verhalen van drie verschillende kennissen uit het onderwijs. Leerlingen vertelden vervolgens over hun gesprekken bij hun studiekeuzes.

HELP!

Elkaar helpen
Ik hoor en zie mijn leerlingen onderling weinig communiceren.

Ik geef leerlingen opdrachten waarbij ze elkaar helpen. Leerlingen krijgen een individuele uitzoekopdracht. Leerlingen zoeken voor elkaar zoektermen en wisselen die uit. Op deze manier krijgen leerlingen een veel breder blikveld en gaan met elkaar in gesprek.

Feedback
Ik laat leerlingen elkaar peerfeedback geven op basis van de doelen die bij een opdracht horen. Daarbij laat ik de positieve feedback overheersen ten opzichte van de tips (3:1). Door het geven van feedback raken leerlingen met elkaar in gesprek.

Rollen
Ik vroeg leerlingen samen te werken bij het maken van een opdracht, maar ze werkten voornamelijk individueel.

Ik gaf bij de samenopwerkingsopdrachten verschillende rollen aan de leerlingen, zodat ze afhankelijk waren aan elkaar: voorzitter, notulist, deskundige en presentator.

Didactisch coachen
Ik gaf feedback op strategie (Didactisch Coachen). Nadat leerlingen aangaven wat zij gedaan hadden, zei ik: 'Als ik het zo hoor hebben jullie nu je werk veel beter gepland, steeds een beetje, en vooral ook goed herhaald. Daarom hebben jullie nu een veel beter resultaat voor de opdracht dan de vorige keer!'.

De Toverdeur
Ik vroeg leerlingen feedback te geven op elkaars posters. Vaak komen leerlingen niet veel verder dan "goed" of "mooi". Waarom lukt het mij niet om ze meer en waardevollere feedback te geven?

Ik verdeel de leerlingen in groepjes en neem ze even apart in een naastgelegen lokaal. Elk groepje krijgt een andere rol, zoals Vormgevers, Flimmakers en Fotografen. Wanneer ze door de deur zouden stappen, zijn ze geen leerlingen meer, maar échte professionals. Vanuit deze rol geven de groepjes leerlingen feedback op elkaars poster. Leerlingen kijken dan met andere ogen naar elkaars werk, discussiëren met elkaar wat ze goed vinden en wat niet. De leerlingen geven op deze manier meer feedback dan wanneer ze geen rol aannemen.

Fouten maken moet
Niets is leerzamer dan fouten maken. De school zou een plek moeten zijn waar continu gekperimenteerd en geblunderd wordt. Waarom blijven mijn leerlingen ze netjes binnen de lijntjes kleuren?

Ik vertel aan leerlingen verhalen over fouten die ik zelf in de praktijk heb gemaakt. Leerlingen smullen ervan én het maakt het praten over mistappen makkelijker.

Als er iets mis is gegaan met het werk van leerlingen, benadruk ik dat ik trots ben dat ze iets geprobeerd hebben. We kijken samen hoe de leerling nu verder kan.

FAAL

Peerfeedback
Tijdens de les geef ik leerlingen de opdracht om feedback te geven op elkaars werk. Ik merk dat leerlingen het lastig vinden om kritisch te zijn of om echt inhoudelijke feedback te geven. Hoe kan ik dit het beste aanpakken?

Leerlingen moeten getraind en begeleid worden in het geven van goede feedback. Een hulpmiddel hierbij is het gebruik van een single point rubric. Hiermee kunnen leerlingen elkaar gerichte feedback geven. Ik benoem hierbij een criterium waarop beoordeeld zal of kan worden (bijvoorbeeld uit het beoordelingsformulier). Ik stel daarbij vervolgens de vragen:

Wat is er al goed aan dit onderdeel?
Wat kan de leerling nog doen om dit onderdeel te verbeteren?
Op deze manier geven leerlingen elkaar positieve feedback, maar kijken ze ook kritisch naar elkaars werk.

Plan van aanpak maken
Tijdens een mentorgesprek vertelt een leerling dat hij/zij alweer een onvoldoende heeft behaald en nu even niet meer weet hoe hij/zij verder moet. Hoe kan ik deze leerling het beste verder helpen?

Als docent is het vertrouwd om leerling vooral aanwijzingen te geven en dus te vertellen wat hij/zij moet doen. Ik bedenk steeds dat wat voor de een werkt, niet per se een succesvolle aanpak is voor een ander. Ik help daarom de leerling tot een goed plan van aanpak te komen. Ik laat de leerling vooral nadenken over zijn/haar huidige plan van aanpak. Ik laat de leerling nadenken over wat daar goed aan was en wat er eventueel anders zou kunnen. Ik stel daarbij de volgende vragen:

Hoe heb je dit aangepakt?
Wat ging daar goed?
Welke kwaliteiten heb je van jezelf ingezet?
Wat zou je anders doen?
Welke kwaliteiten komen daar van pas?
Welke leerstrategieën kun je daarbij inzetten?
Je leerling vooral de nadruk om de toekomst en de positieve aspecten in plaats van wat er allemaal fout gegaan is.

Wat weet je (nog) wel?
Als ik een leerling een vraag stel en hij/zij vervolgens zegt 'Ik weet het niet', ga ik snel door naar de volgende leerling en stel ik de volgende vraag. Dit voelt voor mij niet goed. Wat kan ik met deze situatie doen?

Oplossing: Soms vinden leerlingen het spannend om een goed antwoord te geven of denken zij dat ze het écht niet weten. Ik stel dan de vraag 'wat weet je hier (nog) wel van?', waardoor ik de vraag wat breder formuleer. Leerlingen gaan dan vaak toch nog een keer nadenken en meestal toch tot een goed antwoord komen. Hierdoor krijgt de leerling een succeservaring, wat zorgt voor het gevoel van vertrouwen en competentie. Ik geef dan ook steeds een compliment.

Geef complimenten!
Als ik feedback geef aan mijn leerlingen, merk ik dat ik vooral beschrijf wat leerlingen nog moeten verbeteren. Hierdoor merk ik dat leerlingen gedemotiveerd raken, omdat zij het gevoel hebben dat ze niks goed gedaan hebben. Hoe kan ik dit anders aanpakken?

Het is als docent heel verleidelijk om te benoemen wat leerlingen allemaal nog moeten doen om een goed resultaat te behalen. Als leerlingen enkel te horen krijgen wat zij niet goed gedaan hebben, zullen zij gedemotiveerd raken met alle gevolgen van dien. Ik probeer steeds voor egen te houden dat (hijna) elke leerling de opdracht met goede inteties heeft gemaakt en er altijd wel iets positiefs te benoemen valt. Dit hoeft niet per se in het werk te zijn dat leerling heeft ingeleverd, maar dit kan ook bijvoorbeeld in de werkhouding zijn. Ik benoem altijd positieve aspecten 'Ik zie dat je al veel informatie hebt verzameld, je bent zo te zien erg nieuwsgierig!' of 'Je hebt je werk twee dagen voor de deadline ingeleverd, wat goed dat je zo voorutstrevend aan het werk bent gegaan!'.

Werktempo
Ik constateer dat er verschillen zijn in werktempo.

Met de klas bespreek ik het eindproduct dat de leerlingen moeten opleveren aan het eind van de periode. Ik geef ze alle nodige informatie. Hierdoor kunnen leerlingen die "sneller" door het programma lopen de producten afronden en kan ik als docent verdieping of verbreding aanbieden.

Wat heb je nodig?
Ik ga in gesprek met de leerlingen en vraag: "Welke informatie heb jij nodig om verder te kunnen?" Op de antwoorden van de leerlingen maak ik een opzet van de les en ga hiersp verder.

Koppeling maken
Ik constateerde dat aan het einde van de periode diverse studenten tot de "ontdekking" komen dat de uitwerking gekoppeld moet zijn aan de opdrachtgever uit de praktijk.

Bij de start van de periode leg ik de koppeling tussen de opdracht en de praktijk duidelijk uit. Per opdracht die ze moeten maken tijdens de periode leggen we de link tussen de opdracht en de praktijk waardoor het nut en de noodzaak van de opdracht inzichtelijk is voor de leerlingen. Zo werken ze aan de opdracht zonder de praktijk uit het oog te verliezen.

Notitie
Ik ben vrij doelgericht en praatte met mijn leerlingen eigenlijk alleen maar over de leerstof.

Van twee praatjes (niet over de leerstof) die ik met mijn leerlingen heb, schrijf ik kort een notitie in mijn agenda. Bijvoorbeeld over de vrolijke leerling, omdat zij net gezegen had dat haar vriend haar mee uitnam voor een etentje. De volgende les vraag ik hoe het etentje was. In de meeste gevallen zijn leerlingen verrast dat ik het nog weet en gaan enthousiast vertellen.

MEER TIPS?

Heb je alles geprobeerd, maar zijn jouw leerlingen nog steeds niet te motiveren? Houd moed. Er zijn duizenden andere factoren die de motivatie van leerlingen kunnen dwarsbomen.

Mocht je meer tips willen hebben over motivatie?
Kijk dan op www.hr.nl/motivatieposter of neem contact op met Lector Motiverende Leeromgevingen: Petra Poelmans via p.poelmans@hr.nl

HEB JE ZELF GOEIE TIPS?

Deze poster is gebaseerd op de motivatietheorie van Deci en Ryan. Competentie, Autonomie en Relatie zijn de drie psychologische basisbehoeften om ontwikkeling en motivatie te kunnen waarborgen. Grofweg zou je deze drie begrippen als volgt kunnen 'vertalen':
Competentie: Ik geloof en heb plezier in mijn eigen kunnen.
Autonomie: Ik kan het zelf, hoeveel niet altijd alleen.
Relatie: Ik voel mij verbonden met anderen.

Heb je naar aanleiding van deze poster zelf nog goede tips om leerlingen te motiveren? Deel ze met ons en je collega's via p.poelmans@hr.nl

OOK EEN POSTER?

Deze motivatieposter is te downloaden en te bestellen via www.debetteredocentenkamer.nl
Scan de QR-code om ook de podcastaflevering over deze motivatieposter te luisteren.

DE BETERE DOCENTENKAMER

COLOFON

De Motivatieposter is gemaakt door docenten van Hogeschool Rotterdam en is geschikt voor elke docentenkamer.

Redactie: Suzanne van der Straaten (Instituut voor Lerarenopleidingen), Theo van Dijk (Instituut voor Lerarenopleidingen), Petra Poelmans (Kenniscentrum Talentontwikkeling), Elizabeth van Twist (Kenniscentrum Talentontwikkeling), Ingrid de Nood (Instituut voor Gebouwde Omgeving) en Rinus de Regt (Rotterdam Academy).

HOGESCHOOL ROTTERDAM

Met dank aan alle collega's die tips wilden geven!